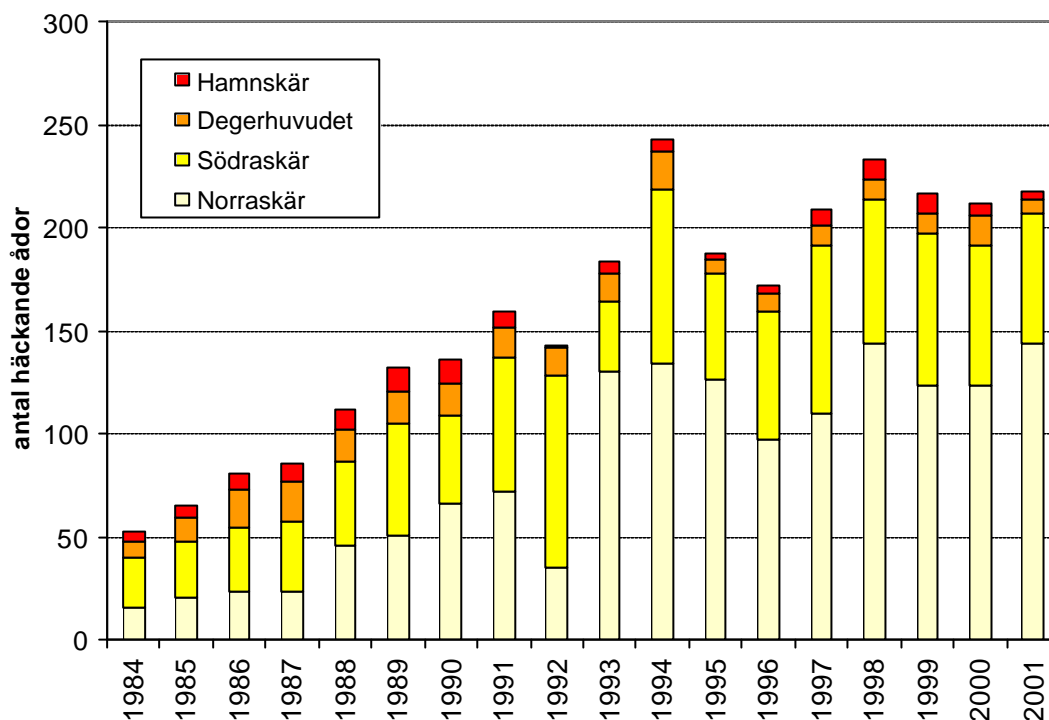

Övervakning av Ejder (*Somateria mollissima*)

- Bakgrund** Karlskrona Ornitologiska Klubb inledde den årliga inventeringen av ejder på Utklippan 1984. Sedan 1996 är inventeringen en del av den regionala miljöövervakningen som finansieras via Naturvårdsverket och administreras av länsstyrelsen i Blekinge. Ejdern började etablera sig i de mellersta delarna av Blekinge under 1940-talet (Gerell, 1976). Under 1960-talet började den även häcka i östra Blekinge. Vid den första inventeringen av häckande ejder på Utklippan, 1975, noterades 6 par. Antalet har sedan dess ökat kraftigt och sedan 1997 har man årligen funnit strax över 200 häckande ådor (ejderhonor) vid inventeringstillfällena i maj. Troliga orsaker till den kraftiga tillväxten av ejderstammen är bl.a. förbudet mot vårjakt på ejder, inrättandet av fågelskyddsområden samt den tilltagande näringstillförseln till Östersjön (Svensson, Svensson & Tjernberg, 1999). Ringmärkning av ådor har visat att det sker ett visst utbyte mellan ejderkolonierna. Men återfynd av tidigare ringmärkta fåglar tyder på en stor hemortstrohet (Larsson, 1993).
- Syfte** Projektet syftar till att fastställa häckningsframgång, antal ägg eventuellt ungar per häckning. Ejdern tillhör toppkonsumenterna i den marina näringsväven och kan sägas vara en indikator för näringstillståndet och miljögifter i havet.
- Metodik** Inom Utklippans naturreservat (Södraskär, Norraskär, Hamnskär samt Degerhuvudet) inventeras samtliga ruvande ådor under vecka 18, 19 eller 20. Öarna genomsöks systematiskt och antalet ägg/ungar noteras i de reden där ådan ej ligger kvar.
- Utförare** Karlskrona Ornitologiska Klubb.
- Resultat** Ejder på Utklippan har inventerats 18 år i rad (1984-2001), mellan vecka 18 och 20. Antalet *inventerade* häckande ådor har under denna period fyrdubblats. Under de första åren genomsöktes dock inte alla buskar och snår på Norraskär lika metodiskt som under senare år och antalet ejdrar var troligtvis något högre än vad siffrorna anger! (*figur 1*)

Figur 1: Antal häckande ådor på Utklippan, 1984-2001. Observera att undersökningen på Norraskär inte genomfördes lika metodiskt under de första åren som under senare år, vilket innebär att antalet ådor på Norraskär kan ha varit något högre i början av perioden än vad som framgår ur diagrammet.

Kommentarer till figur 1:

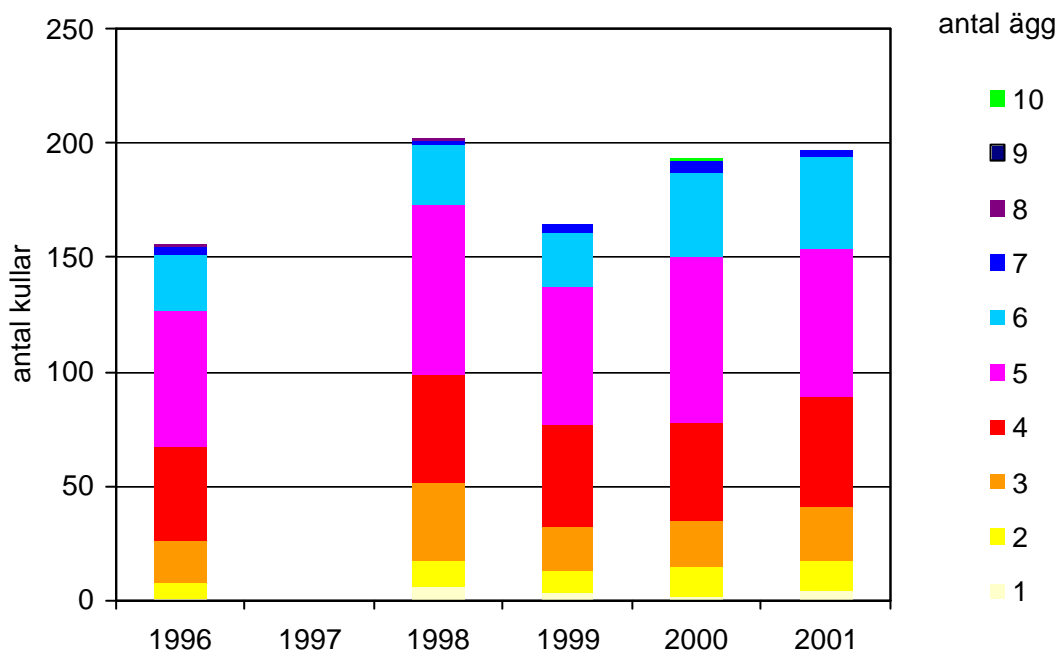
- 1991-1992 Den kraftiga nedgången av antalet häckande par på Hamnskär mellan 1991-1992 beror på ökade störningar (f.a. fårbetning). Den kraftiga förskjutningen av antalet häckande par från Norraskär till Södraskär beror troligen också på fårbetning (inga får på Södraskär 1992) samt på brand på Norraskär strax före häckningssäsongen 1992.
- 1996 Inventeringen genomfördes vecka 20. Den nordostliga stormen under vecka 19 spolerade troligen en del häckningar i känsliga områden. På den östra piren på Södraskär, där det normalt finns mellan fem och sex bon, fanns inget bo.
- 1997 Inventering i skiftet mellan vecka 19 och 20. Trots den kalla våren var ejdrarna tidigt igång med häckningen. Ovanligt många nykläckta kullar sågs under vecka 20. Det låga antalet häckningar på Degerhuvudet torde hänga samman med högt vattenstånd och överspolning av de lägre partierna den 11 och 12 april; + 90 cm vid Kungsholms fort.

1999... Sedan 1999 har noterats att de allt mer utbredda slånbuskagen på norra delen av Norraskär gör det allt svårare att upptäcka eventuella ruvande ådor. En viss röjning behövs.

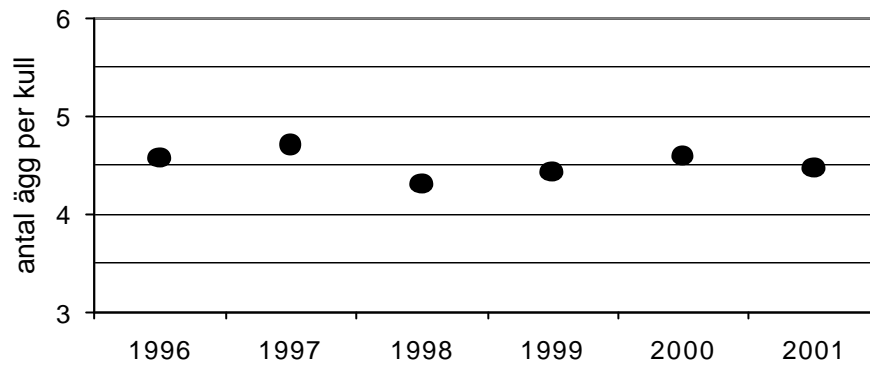
**Resultat
forts.**

Sedan 1996 har även antalet kullar och kullstorleken noterats. *Figur 2* visar det totala antalet kullar per år samt antalet kullar med 1, 2, 3 ägg o.s.v. Antalet kullar har varierat mellan ca 150 och 200. Vanligtvis lägger varje åda 3-6 ägg.

Ur *figur 3* framgår den genomsnittliga kullstorleken. Den har under den undersökta perioden varierat mellan 4,3 och 4,7 ägg per kull.

Figur 2: Totalt antal kullar per år, 1996-2001 samt fördelning av kullstorlek (dvs antal kullar med 1, 2, 3, etc ägg)

Figur3: *Genomsnittlig kullstorlek, 1996-2001.*

Litteraturtips:

Gerell, R., 1976. Fågellivet i mellersta Blekinges skärgård förr och nu. Blekinges Natur 8:125-140.

Larsson, R., 1993. Populationsutveckling och hemortstrohet hos ejder, *Somateria mollissima*, på Utklippan. Fågelåret 1992, sid. 123-124.

Svensson, S., svensson, M., & Tjernberg, M., 1999. Svensk fågelatlas.

Sammanställt av Monika Puch, Länsstyrelsen i Blekinge